

YUNUS EMRE VE TÜRK TASAVVUF MÛSİKÎSİ

Prof. Dr. Gülçin YAHYA KAÇAR
Gazi Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuarı

ÖZ

Türk Tasavvuf Müsikîsinin güfte kaynaklarından biri de Yunus Emre'nin şiirleridir. Yunus Emre'ye ait şiirler çoğunlukla ilâhi formunda bestelenmiş ve Türk Tasavvuf müsikîsi repertuarının önemli bir kısmını oluşturmuştur. Derviş Yunus'un şiirlerinin bu derece rağbet görmesinin nedeni gerek Yunus Emre'nin gerekse Türk müsikîsinin felsefî temellerinin aynı olmasıdır. Bu temelde Allah ve Resûlullah aşkı vardır.

Bu çalışmada; Türk müsikîsi bestekârlarını Yunus Emre şiirlerini bestelemeye yönlendiren nedenlere yer verilmiştir. Allah aşkı ve ibâdet vecdi ile yapılan Türk tasavvuf müsikîsinde Yunus Emre şiirlerinden bestelenmiş 255 adet bestenin makam, usûl ve bestekârı tespit edilmiştir. Bu bestelerin makam ve usûl sınıflandırmaları yapılmıştır. İlâhi bestelerine ait nota örneklerine yer verilmiştir. Yunus Emre'nin şiirlerindeki sade anlatım ve ritmik yapının bestelerdeki yansımaları üzerinde durulmuştur. Ayrıca şiirlerde geçen Türk çalgılarına da vurgu yapılmıştır.

Sonuç olarak; yüzyıllar öncesinden başlayarak devam eden Yunus Emre şiirleri ve felsefesi halkın içinde yaşayarak günümüze kadar ulaşmıştır. Yunus Emre şiirlerinden oluşturulan tasavvuf müsikîsi repertuarı doğumda-ölümde, bayramda, kandilde tüm dini içerikli özel günlerde halkın diline pelesenk olmuştur. Gelecek nesillerin de Yunus Emre şiirlerini bestelemeye devam edecekleri düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yunus Emre, Türk Tasavvuf Müsikîsi, İlâhi, Makam, Usûl.

ABSTRACT

Yunus Emre And Turkish Sufism Music

One of the sources of Turkish Sufi Music lyrics is poems of Yunus Emre. These poems are mostly composed as "ilâhi" and constitutes a significant part of Turkish Sufi Music. The reason of Derviş Yunus' poems being highly demanded is his philosophical ideology and Turkish Sufi Music correspond significantly. Upon this basis of ideology, there is the love of God [Allah] and the love of prophet Mohammad [Resûlullah].

In this study, reasons those lead Turkish Music composers to compose Yunus Emre's poems are scoped. 255 works composed upon Yunus Emre's poems are determined with their maqam, usûl and composers in Turkish Sufi Music -made with love of god and ecstasy of worship- Hereby, Maqam and usûl classifications are made. The score examples are given for the "ilâhi" tunes. The reflections in compositions of the rhythmic structure and the plain expression of Yunus Emre poems are accentuated. Besides, the Turkish music instruments told in poems are emphasized.

As a result: beginning from hundreds of years ago and continuing philosophy and poems of Yunus Emre reaches today. They are so common in the folk speech in case of birth-death or any kind of religious days or feasts. It is expected the future generations will keep composing Yunus Emre poems..

Keywords: Yunus Emre, Turkish Sufi Music, ilâhî, Magam, Usûl.

Giriş

Mûsikî ilâhî bir san'attır. Türk mûsikîinde bir güzellik, bir âhenk, bir düzen, bir intizam vardır. Bu mûsikînin mensûbları ilâhî güzelliği aramış, bu güzelliğin peşinde koşmuştur. Sâdece mûsikî değil diğer gelenekli san'atlar da hep güzeli aramıştır. Çünkü san'atın icrâ edilmesindeki asıl gâye mutlak güzelliği yakalamaktır. Mutlak güzellik insanı ilâhî güzelliğe götürmektedir. Kâinâtın en güzel varlığı olan insanın kendisi bir san'at eseri değil midir?. Kainatta var olan bütün mahlûkat ve mevcûdâd kendi lisanı ile Cenâb-ı Hak'ı tesbîh etmektedir. Her gün kâinâttaki ritim ve ses ile yolculuğumuz devam etmekte, her gün yeni bir beste ve mûsikî oluşmaktadır.

Türk Mûsikîsi, Orta Asya ozanlarından beri insanın gönlüne hitâb eden, ulvî duyguları, rabbânî aşkları dile getirerek terennüm eden, sözün ağırlıkta olduğu bir mûsikî olmuştur. Şiirin söylenişinde ve mûsikînin yapılışındaki ortak çıkış noktası, aynı gâyeyi taşıdığı için birleşilen yer de hep aynı olmuştur. Birleşme noktası, kesişme noktası Allah aşkı ve Allah Resûlü'nün aşkıdır.

1.Yunus Emre'nin Şiirleri ve Mûsikî

Türk Tasavvuf Mûsikîsinin güfte kaynaklarından biri Derviş Yunus'dur. Yunus Emre'ye ve diğer Yunus 'lara ait olan şiirlerdir. Bunun nedeni ise: Türk mûsikîsinin ma'nâ ve mahiyetinde yer alan temel görüşün tasavvufî olması ve ilâhî aşka dayanmasıdır. Temelde ibâdet amaçlı yapılan Türk mûsikîsinin daha sonra dünyevî ve san'at amaçlı yapılması nedeniyle her ne kadar nüfûz ettiği alan genişlemiş ve çeşitlilik göstermişse de asıl gâyesi muhâfaza edildi, devamlılık gösterdi.

Yunus Emre'nin şiirlerindeki ilâhî aşkın mûsikî yolu ile dillendirilmesi, seslendirilmesi işte bu nedenden kaynaklanmaktadır. İlâhî aşka ve san'ata vâkîf olan Türk mûsikîsi bestekârları tefekkür âlemine geçerek bestelerini vücûda getirmişlerdir. Onları tefekküre götüren kendi hissiyâtlarının yanı sıra Yunus Emre'nin dizeleridir. Yunus Emre'nin şiirlerindeki ma'nâdır. Yunus Emre, tefekkür âlemine girerek nasıl ki şiirlerini söylemiş ise, bestekârlar da tefekkür âlemine girerek şiirleri mûsikîye dönüştürmüşlerdir. Besteciler ile tefekkür âlemi arasındaki güçlü bağ ve ilişki ne ise tasavvuf şairleri ile tefekkür âlemi arasındaki ilişki de odur. Bu nedenle şâirler ve bestekârlar arasında da ayrı bir muhabbet vardır.

Yunus Emre'nin yüzyıllar öncesinden günümüze gelen şiirleri yeni bir beste, yeni bir mûsikî kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. "Eski Şiir (eskimeyen eski bir şiir) yeni mûsikî". Bu yeni mûsikî bazen Türk tasavvuf müziğinden bir ilâhî olarak, bazen çok sesli bir koro eseri olarak, bazen de bir pop şarkısı olarak

karşımıza çıkmaktadır. Birbirinden çok farklı dünya görüşüne sahip kesimleri Yunus Emre şiirlerinde birleştiren özelliğin ne olduğu düşünüldüğünde “insan sevgisi ve hoşgörüsü”dür diyebiliriz. Yunus, halk âşığı olduğu için sade konuşmuştur. İnsanlık sevgisini ve hoşgörüsünü en güzel ifâde eden dörtlüklerin birinde şöyle seslenmektedir:

Elif okuduk ötürü

Pazar eyledik götürü

Yaradılanı severiz

Yaradandan ötürü

Peki neden bu şiirler sönmeyen alev gibi kimliğine, işine, yaşına, sosyal durumuna bakmadan bütün Türklerin içini ısıtarak yüreğinin derinliklerine kadar inmektedir¹.Allah'a kavuşma arzusu ile Allah aşkı ile yanıp tutuşan derviş bir şiirinde şöyle demektedir:

Aşkın aldı benden beni

Bana seni gerek seni

Ben yanarım dünü günü

Bana seni gerek seni

Bu şiir, Sabâ makamında Sofyan usûlünde ilâhi formunda bestelenmiş bir şiirdir. Bestecisi belli değildir. Yunus Emre'nin bir halk ozanı olmasının yanı sıra aynı zamanda bir bestekâr da olabileceği düşünülmelidir.

Tarihi süreç içerisinde halk ozanlarının kopuzu ile mâniler okudukları bilinmektedir. “Tasavvuf müziğinin yayılmasında Horasan ve Maverahünnehir dervişleri önemli rol oynamışlardır. İlâhiler, şiirler söylemişlerdir. Şaman, ozan san'atını sürdüren bu dervişlik geleneği Anadolu ve diğer Türk illeri için etkili araç olmuştur. Tekke edebiyatı denen bu cereyânın başında Yunus Emre bulunuyordu². Dede Korkut'un kopuzundan yükselen nağmeler eşliğinde söylenen sözler her zaman mesaj yüklü olmuş; akıl, ruh ve kalplerde derin izler bırakmıştır. Dede Korkut'ta velîlik ve ululuk, gâzi ve erenlerin başına gelenlerin anlatımı, ulularla haberleşme, medet ve yardım isteme hep müsikî yoluyla anlatılmıştır³. Yunus Emre'nin şiirlerinde de aynı durumla karşılaşılmaktadır. Örneğin; “Erenler, sonsuz, sınırsız ve derin bir denize benzerler; bu denizdeki gevherler, erenlerin ma'rifetleri gibidir.

Erenlerün gönlinde ol sultân dükkan açtı

Bâhrî gerek denizden girüp gevher alası⁴

¹ Veli, Kâmil, *Yunus Emre'nin Poetikası*, 2011, s.16.

² Veli, Kâmil, *Yunus Emre'nin Poetikası*, 2011, s.20.

³ Ögel, Bahattin, *Türk Kültür Tarihine Giriş*, 1987, s.XIII.4.

⁴ Tatçı, Mustafa, *Yunus Emre Divanı*, 1990, s.410.

Türk mûsikîsi bestekârlarını Yunus Emre şiirlerini bestelemeye yönlendiren farklı nedenler vardır. Bunları dört ana başlık altında toplamak mümkündür. *Birincisi* ilâhî aşk ve tasavvuf fikrine dayalı, şiirde ve mûsikîde ortak bir fikir, duygu ve düşünce birliğine sahip olunması, *ikincisi* : Yunus Emre'nin şiirlerindeki ifadelerin bestekârlara ilhâm vermesi ve onları tefekkür dünyalarına taşımasıdır. Bestekârlar, hem tefekkürdeki güçleri nispetince hem de bestekârlıktaki güçleri nispetince eser ortaya koymuşlardır. *Üçüncüsü*: ma'nâ, *dördüncüsü* : maddî boyutlarıdır. Ma'nâ anlamında: şiirlerde anlatılan konuların içeriği, maddî anlamda da şiirlerdeki teknik özellikler kastedilmektedir. Teknik özellikler; şiirlerdeki hece vezni, bestelerdeki makam, usûl, ritm, prozodi özellikleri açarlarından besteye imkân vermesini içermektedir.

Besteci için dilin doğru, güzel kullanılması, ayrıca kısa kelime ve cümlelerle pek çok duygu ve düşüncenin derinlemesine anlatılması önemlidir. Kullanılan dil ve anlatım çok mühimdir. Şiir (güfte) hem bestecilik bakımından, besteleme tekniği için gerekli olan teknikleri, hem de fikir bakımından pek çok içeriği barındırmalıdır. Şiir: mûsikî için, beste için en önemli materyaldir, araçtır. Şâir için kelimeler ne ise besteci için de notalar, sesler odur.

Yunus Emre'nin Anadolu ve Türk coğrafyasında söylenen şiirleri bu coğrafyanın makamı, sesleri, nağmeleri, ritmi, müziği ile birleşmiştir. Zaten Yunus Emre şiirlerinin içinde bu ritim ve ahenk mevcuttur. Şiirin de bir ritmik yapısı vardır. Bu ritmik yapı Türk mûsikisi usûlleri ile birleşmiştir. Bazen Sofyan, Düyek, Evsat, Nim evsat, bazen de Yürük Semâî, Aksak, Devr-i Kebîr, Durak evferî vb.usûllerinde besteler yapılmıştır. Dede Efendi'nin Hicaz makamında, Düyek usûlünde bestelemiş olduğu ilâhîde görülen ritmik yapı gibi:

İ
S
T
E
M
29/2017

Dol dur ka deh sun gl bi ze Aşk şa râ bın dan ey sâ kî
An dan i çer ka mu â lem Muf ti mü der ris şeyh fa kı
Soh be ti miz i lâ hi dir şâ hı mız şâh lar şâ hı dir
Su yu muz kev ser şâ ra bı Çal gı muz hem dost hâ le ti

Doldur kadeh sungil bize

Aşk şarâbından ey sâkî

Andan içer kamu âlem

Müfti müderris şeyh fakı

Sohbetimiz ilâhidir

Şâhımız şâhlar şâhı

Suyumuz kevser şarâbı

Çalgımız hem dost hâleti

Bestekârlar kimi zaman mısra sonlarına Elhamdülillâh, Lâilâhe illallâh, Hû gibi lâfızları koyarak bestelerindeki müsîkînin etkisini daha da güçlendirme yolunu tercîh etmişlerdir. Bestekârı bilinmeyen Muhayyer makamında ve Sofyan usûlündeki aşağıdaki ilâhide olduğu gibi.

Dur maz ya nar vü cû dum il lal lâh Hû
Yû nus gi bi düş kü ne " " " "

Ah et me yip ni de yim il lal lâh Hû
Ak lı git miş şaş kı na " " " "

Sön dü re me zem o dum il lal lâh Hû
Dost Mu ham med aş kı na " " " "

Ah et me yip ni de yim il lal lâh Hû
D.C.

“Yunus'da ehemmiyetle üstünde durulması icâb eden noktalardan biri de, şüphe yok ki onun iddiâsız kültürünün ve Türk-İslâm tarihinde kuru bir felsefe olmaktan çıkıp bir imân haline gelmiş olan Tasavvuf şu'urunun Türkçe'ye yapmış olduğu büyük hizmettir. Her medeniyette, bilhâssa Garb'da, komşu ve farklı medeniyetlerin dillerinden alınmış kelimeler vardır. Türkçe'de de bu budur. Olması da tabîî, hatta zaruridir. Zirâ müşterek İslâm medeniyetinin bir kolunu teşkil eden Türkiye Türklüğü, Akdeniz çevresinde yerleşmekle, Arapça ve Farsça arasında bir nikâhın kıyılmasını zarûrî kılan tarihî bir akrabalığın ortak çatısı altına girmiştir. İşte Yunus bu kültür alışverişinde, Türk sesine ve estetiğine en uygun ölçüyü bulmuş olan büyük san'atkâr ve kemâl durağına vâsıl olmuş iddiâsız insandır⁵.”

Yunus'un en büyük hizmetlerinden biri de Türkçemizi sadece toplumun konuşma dilinde sıkışıp kalmasından kurtararak Arapça, Farsça düzeyinde bir dile çevirmeye çalışmasıdır. Şiirler yazılı bir san'at eseri sıradan metin değildir. Şifreli ve gizemli bir dil ürünüdür⁶.

Yunus Emre'nin şiirlerinde rastladığımız Arapça ve Farsça kelimeler Klâsik Türk Müsîkînin ve kısmen de halk müsîkîsinin güftelerinde de yer almaktadır. Hatta Klâsik Türk Müsîkîsinin güfteleri tamamı ile divan edebiyatının etkisi altında yazılmıştır. Yunus Emre'nin şiirlerinde kullandığı dil ile Türk Müsîkîsi güfte-

⁵ Ayverdi, Samiha, *Yunus Emre ve İlâhiler*, 1969, s.14.

⁶ Veli, Kâmil, *Yunus Emre'nin Poetikası*, 2011, s.18.

leri ortak bir dil olduğu için buluşma noktası olmuştur. Mûsikîde ve edebiyatta, tasavvufta ve dilde birlik sağlanmıştır. Yunus Emre'nin akımı olan şiir tekke mûsikîsi adı ile Türk Mûsikîsi olarak anılmaktadır.

“Bu dil ortak İslâm medeniyeti içinde öteden beri gelişmeye başlamış ve bu ortak medeniyet dillerinden Türkçeleştirilmiş zengin İslâm Türk dilidir. Yunus Emre yeni vatan coğrafyasının topraktan yükselen bütün güzel seslerini Türk halk dili ile birleştirmiş, Anadolu Türkçesine, o çağlara kadar hiç bir Türkçe'de (Hiç bir Türk şive ve lehçesinde) görülmemiş bir mûsikî işlemiştir. Yunus Emre tasavvuf şâiri olduğundan kuşkusuz onun eserlerinde hatta konuşmasında bile Fars ve Arapça kelimeleri kullanması doğal sayılmalıdır⁷. Aşağıda bestekârı bilinmeyen Nevâ makamın Sofyan usûlündeki ilahî güftesinde Arapça, Farsça ve Türkçe kelimelerin mevcûd olduğu görülmektedir.

Şû ri de vü vü şey da kı
 Â lem le re re rüs va kı
 Ku lu nu mah mah zun ey le
 Yü nu su mec mec nun ey le

lan şey da kı lan (lan) il lal lâh
 lan rüs va kı lan (lan) il lal lâh
 yen mah zun ey le yen (yen) " " "
 yen mec nun ey le yen (yen) " " "

Ya rin ce ce ma li dir be
 Ya rin ce ce ma li dir be
 Bağ rı mı mı pür hun ey le
 Ya rin ce ce ma li dir be

ni ce ma li dir il lal lâh
 ni ce ma li dir il lal lâh
 yen pür hun ey le yen " " "
 ni ce ma li dir li dir " " "

İ
S
T
E
M
29/2017

2. Yunus Emre'nin Bestelenmiş Şiirlerinin Makam ve Usûl Sınıflaması

Yunus Emre'den etkilenmeyip de beste yapmamış bestekâr neredeyse yok gibidir. Türk mûsikîsinde şiirleri en çok bestelenen şâirlerin başında Yunus Emre'nin geldiği düşünülmektedir. Her besteci Yunus Emre'den bir şiir bestelemeyi kendine bir görev bilmıştır. Yunus Emre'nin şiirleri ile bestelenmiş, notasına ulaşılabilen 255 adet eserin makamları ve eser sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Makam	Eser Sayısı	Makam	Eser Sayısı	Makam	Eser Sayısı
Uşşâk	31	Şehnâz	5	Bayatîaraban	1
Segâh	26	Nikriz	4	Beste-İsfahan	1

⁷ Veli, Kâmil, *Yunus Emre'nin Poetikası*, 2011, s.17.

Hüseyinî	27	Bayâtî	4	Ferahfezâ	1
Rast	20	Gülizâr	4	Hüseyinîzememe	1
Hicaz	20	Suznâk	4	Kürdilihicazkâr	1
Sabâ	18	Sûzidîl	3	Müstear	1
Hüzzam	11	Karcıġâr	3	Nişabûr	1
Evc	11	Acem	3	Pençġâh	1
Nevâ	9	Dügâh	2	Sultân-ı Irak	1
Mâhûr	7	Irak	2	Sultân-ı Yegâh	1
Bestenigâr	6	İsfahan	2	Şerefnümâ	1
Acemaşiran	5	Nihavend	2	Tâhir	1
Gerdaniye	5	Acembûselik	1	Yegâh	1
Muhayyer	5	Arazbâr	1	Zâvil	1

Yunus Emre'nin şiirleri ile bestelenmiş eserlerde kullanılan Türk Müsîkîsi usûlleri ve eser sayıları da aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Usûl	Usûl Sayısı	Usûl	Usûl Sayısı
Sofyan	149	Nim Sofyan	4
Düyek	32	Devr-i Hindî	2
Evsat	17	Raks Aksaġı	1
Nim Evsat	5	Aksak Semâî	1
Yürük Semâî	5	Curcuna	1
Aksak	5	Devr-i Revan	1
Devr-i Kebîr	4	Türk Aksaġı	1
Durak Evferi	4		

3. Yunus Emre'nin Şiirleri İle Yapılan Bestelerin Alfabetik Sıralaması⁸

No:	GÜFTE	MAKAM	USUL	BESTECİ
A				
1.	Aceb bu benim cânım âzâd ola mı Yârab	Mâhûr	D. Kebîr	–
2.	Aceb deġil deli olsa	İsfahan	Aksak	–
3.	Aceb lûtfun seherinde	Segâh	Sofyan	–
4.	Aceb Őu yerde varm'ola	Nişabûr	Sofyan	Ahmet Hatipoġlu
5.	Adım adım ileri beŐ âlem- den içeri	UŞŞak	Sofyan	Eyyûbi Ali Rıza Bey
6.	Aġla gözüm aġla gülmezem gayrı (ayruk)	Sabâ	Sofyan	–
7.	Alemler müştak sana Őefi ol Ya Muhammed	Hicaz	Düyek	Hafız Zeki Altın
8.	Alemler nûra gark oldu	Muhayyer	kendine özgü	–
9.	Alemler nûra gark oldu	Rast	Sofyan	Hüseyin Tolan
10.	Alemler nûra gark oldu	Rast	Evsât	Çolakzâde Şeyh Mustafa Ef

⁸ Hatipoġlu, Ahmet, *Besteleriyle Yunus Emre İlahîleri*, 1993, s.XVII.

11.	Ali almış, sancağını eline	Süznâk	Sofyan	Cüneyd Kosal
12.	Allah diyelim dâim	Rast	Sofyan	Fehmi Tokay
13.	Allah diyelim dâim	Uşşak	Sofyan	_
14.	Allah emrin tutalım (Allah Allah diyelim...)	Uşşak	Sofyan	Musullu Hafız Osman? Zekâi Dede Ef. ?
15.	Allan emrin tutalım (Durak)	Hicaz	Durak Evferi	_
16.	Allah Emrin tutalım	Mâhûr	Sofyan	_
17.	Alma tenden cânımı	Segâh	Düyek	Sâdeddin Kaynak
18.	Alma tenden cânımı	Evc	Sofyan	_
19.	Arayı arayı bulsam izini	Sabâ	Sofyan	_
20.	Arayı arayı bulsam izini	Hicaz	Sofyan	Hüseyin Tolan
21.	A sultânım sen vâr iken	Sabâ	Sofyan	Zekâi Dede Ef.
22.	A sultânım sen vâr iken (Ya Rabbi Zâtın...)	Sabâ	Sofyan	_
23.	A sultânım sen vâr iken	Nevâ	Sofyan	_
24.	A sultânım sen vâr iken (Devran)	Sabâ	Sofyan	_
25.	A sultânım sen vâr iken	Acemaşiran	Devr-i Kebîr-Sofyan	Dellâlzâde İsmail Ef.
26.	A sultânım sen vâr iken (Devran)	Uşşak	Sofyan	_
27.	A sultânım sen vâr iken	Segâh	Sofyan	_
28.	A sultânım sen vâr iken	Irak	Sofyan	_
29.	A sultânım sen vâr iken (Durak)	Sultanî Irak	Durak Evferi	H. Sâdeddin Arel
30.	Aşık oldum bende-i cânâneym	Rast	Sofyan	Ahmet Hatipoğlu
31.	Aşık oldum ben Allah'ın adına	Şehnâz	Aksak	Zeki Altın
32.	Aşık oldum bugün meydan içinde	Rast	Sofyan	Ahmet Hatipoğlu
33.	Aşk âteşi çiğeri mi yaka geldi yaka gider	Hüseyinî	Sofyan	_
34.	Aşk bezirgânı sermâye cânı	Uşşak	Düyek	_
35.	Aşk bezirgânı sermâye cânı	Muhayyer	Düyek	_
36.	Aşk bezirgânı sermâye cânı	Hüzzam	Düyek	Latif Ağa
37.	Aşk Cur'asın sundu bana	Gerdâniye	Sofyan	Nihat Doğu
38.	Aşkın aldı benden beni	Sabâ	Sofyan	_
39.	Aşkın ile âşıklar yansın ya Resûlallah	Sabâ	Raks Aksağı	_
40.	Aşkın ile âşıklar yansın ya Resûlallah	Beste-İsfahan	Düyek	Eyüb Hatibi Aşık Hâfız Ahmed Ef.
41.	Aşkın ile âşıklar yansın ya Resûlallah	Uşşak	Sofyan	_
42.	Aşkın ile âşıklar yansın ya Resûlallah	Nihavend	Nim Sofyan	Doğan Ergin
43.	Aşkın ile âşıklar yansın ya	Hüzzam	Sofyan	_

	Resûlallah			
44.	Aşkın ile âşıklar yansın ya Resûlallah	Sûznak	Sofyan	Ahmet Hatipoğlu
45.	Aşkın ile âşıklar yansın ya Resûlallah	Hüseyinî	Sofyan	-
46.	Aşkın ile âşıklar yansın ya Resûlallah	Sûznâk	Sofyan	-
47.	Ay dahî Güneş dahî nûrundan Muhammedin	Uşşak	Sofyan	-
48.	Ay dahî Güneş dahî nûrundan Muhammedin	Uşşak	Sofyan	Dursun Çakmak
49.	Ayırma beni senden yarıdan	Mâhûr	Düyek	Hacı Ramazan?
B				
50.	Bana bu ten gerekmez can gerektir	Şehnâz	Düyek	Sâddedin Kaynak
51.	Behey âdem oğlumusun	Rast	Sofyan	-
52.	Behey kardeş Hakk'ı bulam mı dersin	Gülizâr	Evsat	Tosunzâde Hüseyin Ef.
53.	Ben ağlarım yâne yâne	Segâh THM	15/4	THM
54.	Ben bende buldum	Segâh Durak	Durak Evferi	Akbaba imamı
55.	Ben bu aşka düşeli	Bayatî	Nim Evsat	-
56.	Ben bu dağın ağacıyam	Hüseyinî THM.	Sofyan	THM
57.	Ben bu meclislerde ibretler gördüm	Hüseyinî	Sofyan	-
58.	Ben bu yolu bilmez idim	Hicaz	Sofyan	Ahmet Hatipoğlu
59.	Ben dervişim diyene bir ün idesim gelir	Hicaz	Sofyan	-
60.	Ben dervişim diyene bir ün idesim gelir	Çargâh (Sabâ)	Sofyan	-
61.	Ben dost ile dost olmuşam	Segâh	Sofyan	Ibrâhim Taşkent
62.	Ben dost ile dost olmuşam	Nevâ	Sofyan	Cüned Kosal
63.	Ben dost ile dost olmuşam	Rast (Tebriz)	Düyek	-
64.	Benem ol aşk bahrısı denizler hayran bana	Hüseyinî	N. Evsat	Doğan Ergin
65.	Benem ol aşk bahrısı	Irak	Sofyan	-
66.	Benem ol aşk bahrısı	Sabâ	Sofyan	-
67.	Beni sorma bana	Karcığâr	Sofyan	THM
68.	Benim adım dertli dolap	Hüseyinî	-	THM
69.	Ben yürürüm yâne yâne	Segâh	Sofyan	-
70.	Ben yürürüm yâne yâne	Segâh	Sofyan	Hâlis Ef.
71.	Ben yürürüm yâne yâne	Hûzi (Hüseyinî)	Sofyan	Cüneyd Köksal
72.	Ben yürürüm yâne yâne	Nevâ (TSM)	10/4 kendine özgü	Selâhaddin Pınar
73.	Ben yürürüm yâne yâne	Acem aşirân	Sofyan	-

74.	Ben yürürüm yâne yâne	Acem Büse-lik	Sofyan	Balat Şeyhi Kemal Ef.
75.	Ben yürürüm yâne yâne	Bestenigâr	Sofyan	_
76.	Ben yürürüm yâne yâne	Arazbâr	Sofyan	(İsmâil Dede Ef.) ?
77.	Bilirim seni layan dünyasın	Gerdâniye	Serbest	A. Hatipoğlu
78.	Bilmem nideyim aşkın elin-den	Hüseyinî	Düyek	C. Kosal.
79.	Bilmem nideyim aşkın elin-den	Uşşâk	Sofyan	Hafız Nezih Tolan
80.	Bilmem nideyim aşkın elin-den	Hüzzam	Aksak Semâi	M. Sâid Hatipoğlu
81.	Bilmem nideyim aşkın elin-den	Nevâ	Devr-i Hindî	Fehmi Tokay
82.	Bir garipsin şu dünyada	Nevâ	Sofyan	_
83.	Bir gece Muhammed'e çalaptan geldi Burak	Acem	Sofyan	_
84.	Bir ismi Mustafa bir ismi Ahmed	Sabâ	Sofyan	_
85.	Bir kararda durmalıyım	Hüseyinî		THM
86.	Bir köprü yaratmışsın	Uşşâk	Sofyan	Muallim İsmail Hakkı Bey
87.	Bir şâha kul olmak gerek	Uşşâk (Nevrûz)	Düyek	_
88.	Bir tahta yaratmışsın	Nevâ	Sofyan	_
89.	Biz dünyadan gider olduk	Segâh	Sofyan	Tahir Karagöz
90.	Bu aklü fikr ile Mevlâ bulunmaz	Uşşâk	Sofyan	_
91.	Bu aşkı ben bilmez idim	Hüzzam	Değişmeli	Ahmet Hatipoğlu
C				
92.	Cânân ilerinde aşk mı murâdın	Karcığar	Sofyan	_
93.	Cânım kurban olsun senin yoluna	Hüseyinî	Sofyan	Ali Rıza Şengel
94.	Cennette bitmiştir iman budağı	Evc	Sofyan	_
Ç				
95.	Çıktım erik dalına anda yedim üzümü	Gülizar	Sofyan	Zâkir başı Eyyübî Mehmet Ef.
96.	Çıktım erik dalına anda yedim üzümü	Hüzzam	Sofyan	_
D				
97.	Dağlar ile taşlar çağırayım Mevlam seni	Hicaz	Sofyan	Kutbî Dede
98.	Dağlar ile taşlar çağırayım Mevlam seni	Saba	Düyek	Tahir Karagöz
99.	Dertli ne ağlayıp gezersin burda	Gülizar	Sofyan	Erol Sayan

100.	Derviş bağı taş gerek	Segâh	Sofyan	Süleyman Erguner
101.	Dervişlik baştadır tacda değildir	Segâh	Sofyan	-
102.	Dervişlik baştadır tacda değildir	Nikriz	Sofyan	Eyyûbi Ali Rıza Bey
103.	Derviş olan kişiler deli olagan olur	Segâh	Düyek	-
104.	Dinîm imânın var ise hor-görme...	Bestenigâr	Devr-i Kebîr	Muallim İsmail Hakkı Bey
105.	Dolap niçin inilersin	Uşşak	Sofyan	Selâhaddin Güner
106.	Dolap niçin inilersin	Rast	Devr-i Hindî	Abdullah Dede
107.	Dolap niçin inilersin	Segâh	Curcuna	Albay Selâhaddin Ef.
108.	Doldur kadeh sungıl bize	Rast	Sofyan	Ahmet Hatipoğlu
109.	Dünyâya mağrur kişi tevbe-ye gel tevbe-ye	Evc	Düyek	Sermüezzin Hakkı Bey
110.	Dünyâya mağrur kişi tevbe-ye gel tevbe-ye	Segâh	Düyek	Hafız Yaşar
111.	Dünyâya mağrur kişi tevbe-ye gel tevbe-ye	Rast	Türk Aksağı	Ahmet Hatipoğlu
112.	Durmaz yanar vücûdum	Bestenigâr	Sofyan	-
113.	Durmaz yanar vücûdum	Evc	Sofyan	-
114.	Durmaz yanar vücûdum	Rast	Sofyan	Arab Sâlih
115.	Durmaz yanar vücûdum	Rast	Sofyan	Arab Sâlih
116.	Durmaz yanar vücûdum	Mâhûr	Sofyan	Zekâi Dede Ef.
117.	Durmaz yanar vücûdum	Muhayyer	Sofyan	-
118.	Durmaz yanar vücûdum	Hüseyinî	Düyek	-
119.	Durmaz yanar vücûdum	Hüseyinî	Sofyan	-
120.	Durmaz yanar vücûdum	Uşşak	Sofyan	-
121.	Düşt'önüme hubbül vatan	Sûzidil	Düyek	Ahmet Hatipoğlu
E				
122.	Edelim cevân kılalım seyran	Acem(Nevrûz)	Evsat	Çolakzâde Şeyh Mustafa Ef.
123.	Edelim cevân kılalım seyran	Mâhûr	Sofyan	Ahmet Hatipoğlu
124.	Edelim cevân kılalım seyran	Şehnâz	Sofyan	Ahmet Hatipoğlu
125.	Erenler meclisinde deste kızıl gül idim	Rast	Sofyan	-
126.	Eşidin ey yârenler eve derişten geldi	Gerdâniye	Aksak	Ahmet Hatipoğlu
127.	Ey âlemleri yaradan	Uşşak	Sofyan	-
128.	Ey âşikan ey âşikan aş mezhebi...	Hicaz	Sofya	Şeyh Mes'ut Ef.
129.	Ey benim sevgili Mevlâm	Acemaşirân	Sofyan	İzmirli Hacı Medmed Ef.
130.	Ey cânıma cânânım	Hüseyinî	Evsat	Ahmet Hatipoğlu
131.	Ey dervişler ey kardeşler	Uşşak	Sofyan	-

132.	Ey enbiyâlar serveri	Uşşâk	Sofyan	-
133.	Ey enbiyâlar serveri	Segâh	Sofyan	-
134.	Ey pâdişahi lemyezel	Sûzidil	Düyek	Selâhaddin Demirtaş
135.	Ey şehir-i nüzûli sûre	Acemaşirân	Düyek	-
136.	Ey şehir-i nüzûli sûre	Evc	Düyek	İsmail Hakkı Bey
137.	Evvel benem âhır benem	Nikriz	Yürük Semâi	Ahmet Hatipoğlu
138.	Eyyübem kim müptelâyım	Uşşâk	Evsat	Çayırılı İsmail Hakkı Ef
G				
139.	Gaflet ile Hakk'ı buldum diyenler	Segâh	Nim Sofyan	Bekir Sıtkı Sezgin
140.	Gaflet ile Hakk'ı buldum diyenler	Mâhûr	Sofyan	-
141.	Gani Mevlâm nasîb etse	Segâh	Sofyan	-
142.	Gani Mevlâm nasîb etse	Hüseynî	Sofyan	-
143.	Gelin bir nazar eylen	Şehnâz	Semâi, Curcuna	Mutlu Torun
144.	Gelin ey âşıklar	Sabâ	Sofyan	-
145.	Gelin ey âşıklar gelin	Sabâ	Durak Evferi	-
146.	Gelin gidelim aşkın iline	Hicâz	Düyek	Dede Ef.(Hacı Faik Bey?)
147.	Gönül hayran oluptur aşk elinden	Uşşak	Sofyan	-
148.	Gönül hayran oluptur aşk elinden	Evc	Sofyan	-
149.	Gönül hayran oluptur aşk elinden	Mâhûr	Sofyan	-
150.	Gönül hayran oluptur aşk elinden	Segâh	Sofyan	-
151.	Gönül hayran oluptur aşk elinden	Hicaz	Sofyan	-
H				
152.	Hak bir gönül verdi bana	Nikrîz	Sofyan	Ahmet Hatipoğlu
153.	Hak'dan inen şerbeti içtik elhamdülillah	Hüseynî	Sofyan	-
154.	Hak'dan gayrı sevgili külli yalandır yalan	Rast	Evsat	Buhûri zâde Abdulkerim Ef.
155.	Hak çalabım Hak çalabım	Bestenigâr	Nim Evsat	Cüneyt Kosal
156.	Hakkın habibinin sevgili dostu	Uşşâk	Sofyan	-
157.	Hak müyesser etse varsam	Acemaşirân	Düyek	Ahmet Hatipoğlu
158.	Hâlet ile bana bir er göründü	Nevâ	Sofyan	Zâhirbaşı Eyyûbi Mehmet Ef.
159.	Hak yarattı âlemi aşkına Muhammedin	Hüzzam	Sofyan	Hüseyn Tolan
160.	Her kaçan anarsam seni	Müsteâr	Sofyan	-
161.	Her kaçan anarsam seni	Sabâ	Evsat	Nuru Osmaniye Em. Müezzini Dursun Çakmak

162.	Her kaçan anarsam seni	Uşşak	Evsat	-
i				
163.	İlâhî cennet evine girenlerden eyle bizi	Bestenigâr	Nim Sofyan	İsmail Hakkı Bey
164.	İlhân ile dügece seyrettim Muhammed'i	Dügâh	Sofyan	-
165.	İlhân ile dügece seyrettim Muhammed'i	Hicaz	Sofyan	-
166.	İlim ilim bilmektir	Rast	Sofyan	Tâhir Karagöz
167.	İsm-i sübhan virdin mi var	Saba	Sofyan	-
168.	İsm-i sübhan virdin mi var	Hüseyinî	Sofyan	-
169.	İsm-i sübhan virdin mi var	Bayâtîrabân	Sofyan	Süleyman Erguner
170.	İstedigimi buldum aşkâre can içinde	Nikriz	Evfer	Muammer Dede
171.	İşitin ey yârenler kıymetli nesnedir aşk	Nihavend	Aksak	Hasan Soysal
K				
172.	Karlı dağları mı aşdın	Hicaz	Nim Sofyan	Sâdi Hoşses
173.	Kim dervişlik ister ise...	Hüseyinî	Sofyan	Ahmet Hatipoğlu
174.	Korktum kıyamet gününden	Hicaz	Sofyan	Gülçin Yahya Kaçar
M				
175.	Mâil oldum bahçesinde hurmaya	Hicaz	Sofyan	-
176.	Mecnûn'a sordular Leylâ nic'oldu	Bestenigâr	Sofyan	Selâhaddin Demirtaş
177.	Mecnûn'a sordular Leylâ nic'oldu	Uşşak	N.Evsat
178.	Mecnûn'a sordular Leylâ nic'oldu	Hüzzam	Evsat	Nâyi Şeyh Ali Rıza Ef.
179.	Mecnûn'a sordular Leylâ nic'oldu	Bayâtî	Sofyan	-
180.	Milk-i bekadan gelmişem	Gerdâniye	Sofyan	Bursalı Yâkubzâde Mehmed Ef.
181.	Milk-i bekadan gelmişem	Hüseyinî zezeme	Düyek	Tosun Zâde
182.	Mü'minin kalbini yuyub artan	Rast	Sofyan	-
183.	Müştak olup özlediğim şehri Remezan	Uşşak	Evsat	Sermüezzîn Rifat Bey
N				
184.	Nâzenin bu ömrümüz...	Ferahfezâ	Evsat	Şeyh Ethem Ef.
185.	Nice bir uyursun uyanmaz mısın	Hicaz	Sofyan	-
186.	Nice bir uyursun uyanmaz	Bayâtî	Durak Evferî	Şikârizâde Ahmet Ef.

	mısın			
Ö				
187.	Ömür bahçesinin gülü solmadan	Rast	Sofyan	Küçük Ahmed Ağa
R				
188.	Rum'da Acem'de aşık olduğum	Süznâk	Düyek	Meydancık imamı Zakir Hasan Efendi
189.	Rum'da Acem'de aşık olduğum	Segâh	Evsat	-
190.	Rum'da Acem'de aşık olduğum	Hicaz	Evsat	Kazasker Mustafa İzzet Ef.
S				
191.	Sen bunda garip mi geldin	Hüseyinî	(Curcuna - Düyek)	Zeki Atkoşar
192.	Sen dervişsin bir ulu dağsın	Rast	Y. Semâî	-
193.	Severim ben seni candan içeru	Gerdâniye	Sofyan	-
194.	Sensin bize bizden yakın	Hüseyinî	N. Evsat	Çalazkâde Şeyh Mustafa Ef.
195.	Sensin Kerem sensin Rahim	Dügâh	Sofyan	Zeki Atkoşar
196.	Serbaz girer bu meydâne	Yegâh	Sofyan	A. Hatipoğlu
197.	Seyrettim Muhammed'i	Hicaz	Sofyan	-
198.	Seyyâh olup şu âlemi sorarsan	Uşşâk	Sofyan	-
199.	Seyyâh olup şol âlemi gezersen	Uşşâk	Sofyan	-
200.	Sordum sarı çiçeğe	İsfahân	Sofyan	Eyyûbi ali Rıza Ef.
201.	Sordum sarı çiçeğe	Segâh	Sofyan	-
202.	Sordum sarı çiçeğe	Segâh	Sofyan	T. Karagöz
Ş				
203.	Şehitlerin ser çeşmesi	Hicaz	Sofyan	-
204.	Şol cennetin ırmakları	Hicaz	Evsat	-
205.	Şol cennetin ırmakları	Segâh	Yürük Semâî	-
206.	Şol cennetin ırmakları	Segâh	Yürük Semâî	M. Nureddin Selçuk
207.	Şol cennetin ırmakları	Hüseyinî	Curcuna	-
208.	Şûrîde vü şeydâ kılan	Segâh	Düyek	-
209.	Şûrîde vü şeydâ kılan	Uşşâk	Sofyan	Sermüezzîn BahaBey
210.	Şûrîde vü şeydâ kılan	Hicaz	D. Kebîr (Sofyan)	Zekâî Dede
211.	Şûrîde vü şeydâ kılan	Nevâ	Sofyan	-
212.	Şûrîde vü şeydâ kılan	Rast	Sofyan	-
213.	Şûrîde vü şeydâ kılan	Evc	Sofyan	-

214.	Şürİde vü şeydâ kılan	Sabâ	Çifte Düyek	A. Nesİb Ef.
215.	Şürİde vü şeydâ kılan	Hicaz Hümâyûn	Sofyan	-
216.	Şürİde vü şeydâ kılan	Muhayyer	Devr-i KebİR	Zekâi Dede
217.	Şürİde vü şeydâ kılan	Çargâh (Sabâ)	Düyek	-
T				
218.	TaşTın yine deli gönül	Hüseynî	Sofyan	İbrahim Taşkent
219.	TaşTın yine deli gönül	Sultân-i Yegâh		Selâhaddin İÇli
220.	TaşTın yine deli gönül	K. Hicazkâr	Aksak	Niyazi Şengül
221.	TaşTı rahmet deryâsı	Uşşak (Hûzî)	Sofyan	-
222.	TaşTı rahmet deryâsı	Uşşâk	Düyek	Em. MüezzIn Dursun Çakmak
223.	TaşTı rahmet deryâsı	Segâh	Sofyan	-
224.	TaşTı rahmet deryâsı	Rast	Sofyan	-
225.	TaşTı rahmet deryâsı	Hüzzam	Evsat	Ali Rıza Şengel
226.	TaşTı rahmet deryâsı	Evc	Sofyan	-
227.	Teferrüc eyleyi yazdım	Hüzzam	Serbest	Ahmet Hatipoğlu
228.	Tehi sanman siz beni	Evc	Sofyan	-
229.	Tevhid hoşça nesn'olur	Uşşak	Sofyan	-
230.	Toprakta yatacak teni	Muhayyer	Düyek	Hammamî Zade İsmail Dede Efendi
U				
231.	Urumdan çıktım yürüdüm	Bayâtî	Sofyan	-
232.	Uyan behey gâfil uyan	Hüzzam	Düyek	Enderûni Hfz Hüzeyin Ef.
233.	Uyan behey gâfil uyan	Evc	Evsat	Şehzâde Seyfeddin Ef.
234.	Uyurken seyrimde kalkdım ağlayu	Segâh	Sofyan	Muzaffer Ozak
V				
235.	Varsam bir âmile sorsam hâlîmi	Hüseynî	D. Revân	Balat Şeyhi Kemal Ef.
Y				
236.	Yandır beni yandır beni	Hüseynî	Sofyan	-
237.	Yâ Rabbena ya Rabbena	Uşşâk	Düyek	Kemal Gürses
238.	Yar yüreğim yar gör ki neler var	Uşşâk	Sofyan	-
239.	Yar yüreğim yar gör ki neler var	Zâvil	Sofyan	Hacı Nâfiz Bey
240.	Yar yüreğim yar gör ki neler var	Tâhir	Curucuna	THM.
241.	Yazık benim bunca geçen ömrüme	Hüseynî	Sofyan	-

242.	Yetmişden artık îmânın budağı	Evc	Sofyan	-
243.	Yine aşkın sırrı düştü serime	Acem	Sofyan	Zekâî Dede
244.	Yine yaz ayları geldi	Karcığâr	Sofyan	Yeni Köylü Hasan Ef.
245.	Yüce sultanım derde dermânım	Süzidîl	Hafif	Zekâî Dede
246.	Yüce sultanım derde dermânım	Şerefünmâ	Durak Evferi	H. Sâdeddin Arel
247.	Yüce sultanım derde dermânım	Pençgâh	Sofyan	Ahmet Hatipoğlu
248.	Yürük değirmenler gibi	Şehnâz	Evsat	Dede Ef.
249.	Yürük değirmenler gibi	Hüseynî	Yürük Semâî	Doğan Ergin
250.	Yürük değirmenler gibi	Gülizâr	Sofyan	-
251.	Yürü yürü yalan dünya	Hüzzam	Düyek	İsmail Hakkı Bey
252.	Yürü yürü yalan dünya	Hüseynî	Sofyan	-
253.	Yüzbin cefa kılsan bana	Çargâh (Sabâ)	T.H.M. Sofyan	-
254.	Yüzbin cefa kılsan bana	Nevâ	Sofyan	-
Z				
255.	Zehî derya ki katreden göründü	Hüseynî	Düyek	Ahmet Hatipoğlu

4. Yunus Emre'nin Şiirlerinde Türk Çalgıları ve Müsikî

“Yunus Emre' nin şiirlerinde söz edilen **Kopuz, Çeşte, Rebâb, Çeng ve Ney** gibi çalgılar o dönemin önde gelen Türk çalgılarından idi. Kimi zaman çalgılar ile konuşur, kimi zaman da ma'nâ aleminin derinliklerinden bahsederken çalgılardan çıkan sesleri aracı kılar. Onların saf lisanı ile konuşur. Mevlâna meclislerindeki mûsikî sohbetine atıf yaparak ma'nâ âlemine daldığını ifade eder. Aşağıda Yunus Emre'nin şiirlerinde yer verdiği mûsikî çalgıları ile ilgili mısralar yer almaktadır.

*İy kopuz ile çeşte aslun nedür ne işde
Sana sual soraram eydûvir bana uş de*

*Eydür ki aslum ağaç koyın kirişi bir kaç
Gel işretüm dinle geç akli komaya leşde*

*Eydürler bana haram ben uğrılık değülem
Çünkü aslım mismildür ne var imiş kirişde*

*Bana kiriş didiler ışka giriş didiler
Benüm adum ışk virdi ben durmazam kolmaşda*

*Ağaç deri derildi kiriş ile bir oldı
Işk denüzine daldı bahâne yok bu işde*

*Mevlâna sohbetinde **saz ile işret oldı**
Arif mânaya taldı çün biledür ferişte*

*Ferîşteyi anmaktan bilesin murad nedür
Gice gündüz biledürsenün ile her işde*

*Ol ferîştehler adı Kiramen Kâtibin'dür
Yazmaktan usanmazlar aramazlar yaz u kışda*

*Birisi sağ omzunda birisi sol omzunda
Birisi hayrun yazar birisi şer **cünbişde***

*Kağıtları dükenmezne hod mürekkepleri
Aşınmaz kalemleri kaimlerdür ol işde*

*Hem meyhaneye varur hem büthaneye girür
Bunlar saklar seni sen gafilsin bu işde*

*Yunus imdi subhanı vasf eylegil gönülde
Ayrı degül âriften bu **kopuz ile çeşte**⁹*

Yunus Emre güzelliğın, zerâfetin ve aşkın simgesi Zühre yıldızına (çoban yıldızı) gönderme yaparak “Zühre yıldızı yere inse, sazını çalsa da (sohbet ale-mi) Yar, Sevgili olmadan gözünün o tarafa bakmayacağını” ifade etmektedir.

*Zühre yire inübenü **sâzın nuvaht iyler ise**
Aşıkun işreti sensüz gözi ol yana gitmeye¹⁰*

.....
*Atların ayak izlerinin tozlu önlerinde de davulların asılı bulunduğu yerlerde
beylerin yattığından bahs eder.*

*Atları izi tozulu önleri **tabıl**-bazılı
İle güne hükmi yazlu şu muhteşem beğler yatur¹¹*

.....
*Ben oruç namaz için süci içdüm esridüm
Tesbih u seccadeyçün dinledüm **çeşte kopuz**¹²*

.....
*Ferîşteyi anmaktan bilesin murad nedür
Gice gündüz biledür senün ile her işde*

*Ol ferîştehler adı Kiramen Kâtibin'dür
Yazmaktan usanmazlar armazlar yaz u kışda*

⁹ Timurtaş, Faruk,K., *Yunus Emre Dîvani*, s. 132.

¹⁰ Timurtaş, Faruk,K *Yunus Emre Dîvani*, s.46.

¹¹ Timurtaş, Faruk,K *Yunus Emre Dîvani*, s.74.

¹² Timurtaş, Faruk,K *Yunus Emre Dîvani*, s.81.

*Birisi sağ omuzunda birisi sol omuzunda
Birisi hayrun yazar birisi şer **cünbişde***

*Kağıtları dükenmez ne hod mürekkepleri
Aşınmaz kalemleri kaimlerdür ol işde*

*Hem meyhaneye varur hem büthaneye girür
Bunlar saklarlar seni sen gafilsin bu işde*

*Yunus imdi sübhânı vasf eylegil gönülde
Ayrı degül arifden bu **kopuz ile çeşde**¹³*

.....

*Viren alan sen olıcak kim **cünbiş** eyleyebile
Her kadasa kudret senün pir ü yiğit oynatmağa¹⁴*

*Bu Yunus'un gördüğünü eğer zühre göreyidi
Çengini elden birağup unudaydı **sâzın**¹⁵*

.....

*Aşıklar meydanı arş'tan yücedür
Çalarlar çevganı topı belürmez¹⁶*

.....

*Dal gibi bükdi belüm inilerüm dün ü gün
Çekdi kemende beni **çeng ü rebab** eyledi*

*Karanu yirde olasun amelün ile kalasun
Ah idüben çok çalasun ahir pişmanluk **çengini***

*Bu Yunus'un gördüğünü eger zühre göreydi
Çengini elden birağup unudaydı **sazını***

*Zühre gökden inüben **sazun nevaht iderse**
İşretüm sen olasun gözüm senden gitmeye*

Son beyitteki **nehavt itme, çalgı çalma** anlamına gelen eski bir mûsikî terimidir.

Sonuç

Türk mûsikî ve Türk edebiyatı ayrılmaz iki san'attır. Bu iki san'atın fikren ve rûhen birleştiği kollardan biri de Yunus Emre şiirleri ile bestelenen ilâhilerdir.

¹³Timurtaş, Faruk,K *Yunus Emre Dîvanı*, s.132.

¹⁴Timurtaş, Faruk,K *Yunus Emre Dîvanı*, 1972, s.136.

¹⁵Timurtaş, Faruk,K *Yunus Emre Dîvanı*, 1972, s.147.

¹⁶ Özçelik, Mustafa, *Eskişehirden Portreler*, 2013, s.31.

Yunus Emre'nin şiirleri Türk mûsikîsinin büyük bestekârlarından Hammamî-zâde İsmâil Dede Efendi'den Saadettin Kaynak'a kadar pek çok bestekâra ilhâm kaynağı olmuştur. Bu ilâhiler 15 farklı usûlde ve 42 farklı makamda bes-telenmiştir. Türk tasavvuf mûsikîsi için küçümsenemeyecek kadar önemli bir repertuar oluşmuştur.

Yunus Emre şiirleri bestekârlar için bir beste malzemesi olmuştur. Şiirlerdeki sade fakat derin anlatım bestekârlar için bulunmaz bir değer taşımaktadır.

Bu ilâhîler ; mevlîd günlerinde, ramazan aylarında, kutlu doğum programla-rında ve diğer özel dinî günlerde hem tarîkat mensupları arasında hem de halk arasında itibar görmüştür. İlâhîlere gösterilen bu sevgi ve itibâr Yunus Emre'ye gösterildiği kadar bestekârlara da gösterilmiştir. Ayrıca Yunus Emre'nin şiirleri-nin halk arasında bu kadar yaygın olarak bilinmesinin önemli bir nedeni de bes-tekârlardır. Şiirler ve Yunus Emre'nin felsefesi bestekârlar sayesinde güzel nağmelere bürünerek halka ulaşmıştır. Kulaklarda kalıcı bir hâl almıştır. Türk halkının fitratında var olan san'ata ve mûsikîye karşı olan sevgisi mâlûmdur. Doğan çocuğunun kulağına okuduğu Ezân-ı Muhammedî'den vefâta kadar ha-yatının her anında mûsikî ve özellikle de tasavvuf mûsikîsi yer almıştır. Yunus Emre'nin şiirlerinin, sözlerinin daha pek çok bestekâra ilhâm kaynağı olacağı muhakkaktır. Çünkü onun söylemlerindeki Allah ve Muhammed aşkı, kalû belâdan itibâren insanoğlunun kalbine fitraten nakşedilmiştir.

Kaynaklar

- » Ayverdi, Samiha, *Yunus Emre ve İlâhîler*, Milliyetçiler Derneği Neşriyatı:21, İstanbul Şb. Neş.:5, İstanbul, 1969.
- » Hatipoğlu, Ahmet, *Besteleriyle Yunus Emre İlâhîleri*, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara,1993.
- » Nerimanoğlu Veli, Kâmil, *Yunus Emre'nin Poetikası*, H Yayınları, İstanbul, 2011.
- » Ögel, Bahattin, *Türk Kültür Tarihine Giriş*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, (1. Baskı), C.IX, Ankara, 1987.
- » Özçelik, Mustafa, *Eskişehir'den Portreler*, Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı Yayınları, Eskişehir, 2013.
- » Tatçı, Mustafa, *Yunus Emre Dîvanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990.
- » Timurtaş, Faruk,K., *Yunus Emre Dîvanı*, 1001 Temel Eser, Tercüman AŞ.,İstanbul, 1972.
- » TRT Nota Arşivi.